

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**імені М. П. ДРАГОМАНОВА****Кафедра педагогіки та методик навчання української й іноземної мов****“ЗАТВЕРДЖЕНО”**Декан факультету
педагогіки
проф. Олефіренко Т. О.

“3” вересня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА**нормативної навчальної дисципліни****Методика навчання освітньої галузі «Мови і літератури»**

(назва навчальної дисципліни)

освітнього рівня _____ Бакалавр _____
(бакалавр/магістр)

Освітньо-професійної програми «Дошкільна освіта»

галузі знань _____ 01 Освіта _____
(шифр і назва напрямку підготовки)спеціальності _____ 012 Дошкільна освіта _____
(шифр і назва напрямку підготовки)факультет _____ педагогіки _____
(назва інституту, факультету, відділення)

Київ

2021 – 2022

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми з дисципліни «Методика навчання освітньої галузі "Мови і літератури"», затвердженої на засіданні Вченої ради факультету педагогіки НПУ імені М. П. Драгоманова 3 вересня 2021 року, протокол № 1.

Розробник програми:

Чабайовська М. І., кандидат педагогічних наук, доцент.

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки та методик навчання української й іноземної мов
27 серпня 2021 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри _____
(підпис)

Семеренко Г. В.
(прізвище, ініціали)

Опис навчальної дисципліни

Опис дисципліни ПП2.01

Шифр

Методика навчання освітньої галузі «Мови і літератури»

назва дисципліни

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань (шифр, назва) 01 Освіта	Кількість кредитів – 3 ЄКТС		<i>Методи навчання:</i> дидактичні: <i>словесні</i> – лекція, розповідь, бесіда; <i>наочні</i> – символічно-графічна наочність як на паперових, так і на електронних носіях; <i>практичні</i> – виконання вправ; <i>за характером пізнавальної самостійності:</i> репродуктивні, пояснювально-ілюстративні, проблемні, частково-пошукові, дослідницькі; лінгводидактичні: звуковий аналітико-синтетичний метод; методи розвитку мовлення: імітативні (методи наслідування), комунікативні, метод конструювання.
Спеціальність (код, назва) 012 Дошкільна освіта	Загальна кількість годин – 90		
Освітній рівень (бакалавр/магістр) Бакалавр	<i>Денна</i> 90 год.	<i>Заочна</i> 90 год.	
	Лекції:		
Статус дисципліни (нормативна/вибіркова) Нормативна	14	6	
	Практичні заняття:		
	14	6	
	Лабораторні заняття: 6		
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом 3 (2021/22)	3	-	<i>Форми поточного контролю</i> Модульні контрольні роботи
	Індивідуальна робота:		
Семестр 1	-	-	
	Самостійна робота:		
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: 2 год./тижд. 34 годин - самостійна робота: 56 годин	56	78	<i>Форма підсумкового контролю</i> Залік у I сем.
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Мова навчання – українська	1 / 0,8 (56% до 44%)	1 / 8 (22% до 78%)	
Передумови навчання – психологія, педагогіка, сучасна українська мова з практикумом			

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни "Методика навчання освітньої галузі «Мови і літератури»" є формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів, зокрема, озброєння студентів знаннями методики навчання української мови та літературного читання, оволодіння уміннями і навичками, необхідними для здійснення педагогічної діяльності.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни "Методика навчання освітньої галузі «Мови і літератури»":

- дати студентам відомості з історії методики навчання української мови та літературного читання;
- засвоїти ефективні форми організації освітнього процесу, найдоцільніші методи та прийоми навчання української мови і літературного читання у 1-4 класах на сучасному етапі розвитку школи;
- ознайомити їх з інноваційними технологіями навчання української мови та літературного читання у початковій школі;
- озброїти майбутніх учителів методами наукових досліджень для здійснення науково-пошукової та навчально-творчої діяльності;
- готувати спеціалістів, які вчитимуться все життя;
- розвивати їх усне і писемне мовлення;
- виховувати почуття любові до української мови як мови державної, потребу її вивчати та спілкуватися нею;
- здійснювати національне виховання, формувати патріотично настроєну, інтелігентну, творчу особистість майбутнього вчителя.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

а) знати :

- Державний стандарт початкової освіти (мовно-літературна освітня галузь), зокрема, зміст початкової загальної освіти та державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів;
- структуру курсу, завдання кожного розділу, наукові основи методики української мови та літературного читання, їх зв'язки з іншими науками;
- психофізіологічні особливості учнів молодшого шкільного віку;
- значення української мови як мови державної в розвитку суспільства;
- програмні вимоги до вивчення української мови і літературного читання в 1-4 класах;
- структуру підручників для початкової школи;
- форми організації освітнього процесу з української мови і літературного читання в початковій школі;
- способи організації групової навчальної діяльності учнів;
- основні методи, прийоми та дидактичні засоби навчання;
- інноваційні технології навчання української мови і літературного читання в початковій школі;
- структури уроків української мови і літературного читання різних типів;
- норми оцінювання навчальних досягнень молодших школярів;

б) вміти:

- враховувати психофізіологічні особливості учнів молодшого шкільного віку в процесі навчання української мови та літературного читання;
- здійснювати контроль за написанням і позою учнів під час письма;
- застосовувати нетрадиційні підходи до навчання учнів початкових класів;
- складати конспекти уроків української мови і літературного читання;
- пояснювати вимову звуків українського алфавіту, правильно називати букви; будувати на науковій основі звукові, складові моделі слів та графічну структуру речення; проводити роботу над предметними та сюжетними малюнками; пропедевтично вивчати з дітьми мовний матеріал у добуковий, буквений та післябуквений період навчання грамоти, збагачуючи активний словник учнів та розвиваючи мовлення; опрацьовувати тексти, навчаючи діалогічному та монологічному мовленню; удосконалювати якості читання; коментувати написання рукописних великих і малих літер; каліграфічно їх писати; проводити евристичну бесіду, діалог «учитель-учень», розвивати творчі можливості молодших школярів, раціонально поєднувати методи та прийоми роботи, використовувати на уроках навчання грамоти елементи розвивального навчання та інших інноваційних технологій;
- аналізувати основний зміст навчання і методичний апарат до нього, закладений у підручниках «Українська мова» для початкових класів; володіти прийомами розкриття мовних

понять; проводити індивідуальну, парну, колективну, групову форми навчання в роботі над вивченням мовного матеріалу; складати плани-конспекти, використовуючи інноваційні технології та враховуючи сучасні вимоги до уроків української мови в початковій школі; орієнтуватися в характері інструкцій до вправ, закладених в основному змісті навчання, доповнювати основний зміст навчання репродуктивними, конструктивними та творчими вправами;

- орієнтуватися у побудові підручників для читання; розрізняти літературні роди та жанри, спільні та відмінні підходи у методиці їх опрацювання; обирати ефективні прийоми роботи для пояснення слів; керуватися лінійною схемою опрацювання змісту навчання будь-якого літературного жанру; знаходити оптимальне поєднання прийомів та методів роботи для ефективного проведення первинного синтезу, глибокого аналізу; вторинного синтезу; добирати ефективні прийоми роботи для вдосконалення якостей читання, розвитку пізнавального інтересу, пізнавальної діяльності, логічного мислення, творчих здібностей та виявлення потенційних можливостей молодших школярів; будувати розповідь на задану тему, здійснювати словесне малювання картин; доповнювати обсяг знань учнів шляхом проведення узагальнюючих уроків та позакласного читання; поєднувати прийоми роботи для формування й вдосконалення читацької самостійності та навчальної активності молодших школярів; проводити літературні ранки, вікторини, уявні подорожі та інші позакласні заходи;

- удосконалювати звукову вимову, підвищувати вимовну культуру, активізувати кількісний та якісний словниковий запас шляхом аналізу текстів, передачі їх змісту за опорними словами та реченнями із заміною особи, творчим додатком; підбирати вправи для розвитку аудіативних умінь і навичок учнів початкових класів; проводити роботу з розвитку діалогічного мовлення молодших школярів на уроках української мови; укладати допоміжний зміст навчання до основного; писати твори – розповіді, описи, міркування, есе; добирати види вправ на вироблення в дітей умінь давати розгорнуту відповідь за алгоритмом запитань; складати відгуки на прочитані книжки, спектаклі, кінофільми, створювати уявну екранізацію художніх творів; складати медіатексти: адресу, оголошення та ін.; володіти культурою спілкуватися з учнями 1-4 класів: своєчасно виправляти помилки в їх усному мовленні, толерантно ставитися до їх думок, указувати на стилістичні огріхи в усному мовленні, дотримуватися норм етикету в спілкуванні з ними;

- оцінювати навчальні досягнення молодших школярів.

Визначені основні вимоги до знань та умінь майбутнього учителя початкових класів забезпечують формування **компетентностей – ключових** (комунікативної, соціальної, загальнокультурної, уміння вчитися), **власне предметних** ("*Українська мова*": мовленнєвої, мовної, соціокультурної, діяльнісної; "*Літературне читання*": читацької, комунікативної, інформаційної, уміння вчитися) та **професійної** (проектувальний, інформаційний, організаторський, комунікативний та аналітичний компоненти).

Головною умовою навчання української мови та літературного читання молодших школярів є професійна компетентність педагога. **Професійна компетентність** – це єдність теоретичної та практичної готовності його до професійної діяльності, здатність ефективно діяти в стандартних та проблемних ситуаціях, що виникають в освітньому процесі, зокрема, на уроках української мови та літературного читання в 1-4 класах.

3. Програма навчальної дисципліни

I. ВСТУП. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГРАМОТИ

Змістовий модуль 1

Лінгводидактичні основи навчання української мови у початковій школі

Методика навчання грамоти: добуквений період

Методика навчання української мови як педагогічна наука.

Наукові основи методики навчання грамоти.

Методи навчання грамоти.

Добуквений період навчання грамоти.

Змістовий модуль № 2

Методика навчання грамоти: буквений та післябуквений період

Буквений період

Післябуквений період

II. МЕТОДИКА ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ

МЕТОДИКА КЛАСНОГО ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ

Змістовий модуль 3

Формування читацької компетенції молодших школярів на уроках класного літературного читання

Теоретико-методичні основи літературного читання

Формування і розвиток навички читання

Методика роботи над художнім твором у 1-4 класах

Особливості роботи над творами різних родів і жанрів

Змістовий модуль 4

Панорама уроків класного літературного читання.

Формування читацької компетентності молодших школярів на уроках позакласного літературного читання

Уроки класного літературного читання

МЕТОДИКА ПОЗАКЛАСНОГО ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ

Теоретичні засади методики позакласного літературного читання

Формування читацької самостійності молодших школярів

III. МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ МОВНОЇ ТЕОРІЇ

Змістовий модуль 5

Методика навчання елементів синтаксису, лексики та морфеміки в початкових класах

Теоретико-методичні засади методики навчання молодших школярів української мови

Методика формування лінгвістичних понять

Методика формування в учнів початкових класів уявлень про текст

Методика опрацювання словосполучення, речення та пунктуації

Робота над засвоєнням лексичного значення слова

Навчання морфемної будови слова

Змістовий модуль 6
**Методика навчання морфології, фонетики і графіки та правопису
в початкових класах**

Методика вивчення частин мови

Навчання основ фонетики і графіки

Методика навчання орфографії

Мовний режим у школі. Оцінювання навчальних досягнень учнів з української мови

Позаурочна робота з рідної мови

**IV. МЕТОДИКА РОЗВИТКУ
УСНОГО ТА ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ**

Змістовий модуль 7

Теоретичні аспекти проблеми формування мовлення в учнів початкових класів.

Аудіювання і говоріння (діалог) – види усного мовлення

Наукові основи методики розвитку мовлення молодших школярів.

Рівні роботи з розвитку мовлення: вимовний, лексичний, граматичний, текстовий.

Формування в учнів початкових класів аудіативних умінь і навичок на уроках.

української мови.

Робота з розвитку діалогічного мовлення молодших школярів на уроках української мови.

Змістовий модуль 8

**Формування монологічного мовлення
в учнів початкових класів на уроках української мови**

Перекази.

Твори.

Денна форма навчання

п/п	Назва модулів і тем	Кількість годин							
		Всього	Аудиторні години						Самост. робота
			Всього ауд.	Лекції	Практичні	Семинарські	Лабораторні	Запік	
		90	34	14	14		6	1	56
ВСТУП. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГРАМОТИ. МЕТОДИКА ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ									
<i>Змістовий модуль 1</i> Лінгводидактичні основи навчання української мови у початковій школі. Методика навчання грамоти: добуквений період									
1	Тема 1.1. Методика навчання української мови як педагогічна наука	2	-	-	-	-	-	-	2
2	Тема 1.2. Наукові основи методики навчання грамоти	2	-	-	-	-	-	-	2
3	Тема 1.3. Методи навчання грамоти	2	-	-	-	-	-	-	2
4	Тема 1.4. Добукварний період навчання грамоти	6	4	2	2	-	-	-	2
Методика навчання грамоти: буквений та післябуквений період									
5	Тема 1.5. Буквений період	10	7	4	2	-	1	-	3
6	Тема 1.6. Післябуквений період	6	4	2	2	-	-	-	2
Разом:		28	15	8	6		1		13
<i>Змістовий модуль 2</i> Формування читацької компетенції молодших школярів на уроках класного літературного читання									
7	Тема 2.1. Теоретико-методичні основи читання	2	1	1	-	-	-	-	1
8	Тема 2.2. Формування і розвиток навички читання	2	1	1	-	-	-	-	1
9	Тема 2.3. Методика роботи над художнім твором у початкових класах	4	3	1	2	-	-	-	1
10	Тема 2.4. Особливості роботи над творами різних родів і жанрів	5	4	2	2	-	-	-	1
Панорама уроків класного літературного читання. Формування читацької компетентності молодших школярів на уроках позакласного літературного читання									
11	Тема 2.5. Уроки класного літературного читання	4	3	1	1	-	1	-	1
12	Тема 2.6. Теоретичні засади методики позакласного літературного читання	4	2	1	1	-	-	-	2
13	Тема 2.7. Формування читацької самостійності молодших школярів	3	1	1	-	-	-	-	2

	Модульна контрольна робота	2	-	-	-	-	-	-	2
	Разом:	26	15	8	6	-	1	-	11
МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ МОВНОЇ ТЕОРІЇ. МЕТОДИКА РОЗВИТКУ УСНОГО ТА ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ									
Змістовий модуль 3									
Методика навчання елементів синтаксису, лексики та морфеміки в початкових класах									
14	Тема 3.1. Теоретико-методичні засади методики навчання молодших школярів української мови	-	-	-	-	-	-	-	-
15	Тема 3.2. Методика формування лінгвістичних понять	2	1	1	-	-	-	-	1
16	Тема 3.3. Методика формування в учнів початкових класів уявлень про текст	3	2	1	1	-	-	-	1
17	Тема 3.4. Методика опрацювання словосполучення, речення та пунктуації	2	2	1	1	-	-	-	-
18	Тема 3.5. Робота над засвоєнням лексичного значення слова	3	2	1	1	-	-	-	1
19	Тема 3.6. Навчання морфемної будови слова	3	2	1	1	-	-	-	1
Методика навчання морфології, фонетики і графіки та правопису в початкових класах									
20	Тема 6.1. Методика вивчення частин мови	4	4	2	1	-	1	-	-
21	Тема 6.2. Навчання основ фонетики і графіки	1	-	-	-	-	-	-	1
22	Тема 6.3. Методика навчання орфографії	2	2	1	1	-	-	-	-
23	Тема 6.4. Мовний режим у школі. Оцінювання навчальних досягнень учнів з української мови	-	-	-	-	-	-	-	-
24	Тема 6.5. Позаурочна робота з рідної мови	1	-	-	-	-	-	-	1
Теоретичні аспекти проблеми формування в учнів початкових класів зв'язного мовлення. Аудіювання і говоріння (діалог) – види усного мовлення									
25	Тема 7.1. Наукові основи методики розвитку мовлення молодших школярів	1	-	-	-	-	-	-	1
26	Тема 7.2. Рівні роботи з розвитку мовлення: вимовний, лексичний, граматичний, текстовий	1	-	-	-	-	-	-	1
27	Тема 7.3. Формування в учнів початкових класів аудіативних умінь і навичок на уроках української мови	2	2	1	1	-	-	-	-

28	Тема 7.4. Робота з розвитку діалогічного мовлення молодших школярів на уроках української мови	2	1	1	-	-	-	-	1
Формування монологічного мовлення в учнів початкових класів на уроках української мови									
29	Тема 8.1. Перекази	2	2	1	1	-	-	-	-
30	Тема 8.2. Твори	2	1	1	-	-	-	-	1
	Модульна контрольна робота	2	-	-	-	-	-	-	2
	ЗАЛІК	3	-	-	-	-	-	-	3
	Всього годин за IV модуль:	36	21	12	8	-	1	-	15
	РАЗОМ:	90	34	14	14	-	6	-	56

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / три кредити ECTS.

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
3		

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГРАМОТИ		
1	Методика навчання української мови як педагогічна наука.	
2	Добуквений період навчання грамоти. Вивчення лінгвістичних понять: слово, речення; склад, наголос, голосний і приголосний звуки (складання фрагментів уроків)	1
3	Методика вивчення нового звуку і нової букви у буквений період навчання грамоти	1
4	Компетентнісний підхід у навчанні грамоти першокласників: формування мовленнєвої, мовної, соціокультурної та діяльнісної компетентностей у буквений період навчання грамоти	1
5	Контрольна робота	1
6	Формування читацької компетентності молодших школярів у післябуквений період навчання грамоти	1
МЕТОДИКА ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ		
1	Теоретико-методичні основи літературного читання. Формування і розвиток навички читання	1
2	Методика роботи над художнім твором у початкових класах. Основні етапи процесу роботи над художнім твором	1
3	Особливості роботи над творами різних жанрово-родових форм. Методика роботи над <i>епічними</i> творами: оповідання, епічні вірші, казки, байки, легенди, міфи, повісті, повісті-казки	1

4	<p>Методика роботи над <i>ліричними творами</i>: пейзажна лірика, сюжетна лірика, вірші-роздуми. Методика заучування творів напам'ять.</p> <p>Методика роботи над <i>драматичними</i> творами в початкових класах: дитячі п'єси, драматичні казки</p>	1
5	Специфіка опрацювання науково-популярних творів. Робота над творами малих фольклорних жанрів: чистомовки, скоромовки, лічилки, мирилки, загадки, прислів'я, жарти, веселинки, потішки тощо. Узагальнюючі уроки, особливості методики їх проведення	
6	Методика проведення уроків позакласного читання	1
МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ МОВНОЇ ТЕОРІЇ		
1	<p>Теоретико-методичні засади методики навчання молодших школярів української мови</p> <p>Методика формування лінгвістичних понять</p>	1
2	<p>Методика формування в учнів початкових класів уявлень про текст. Лінгвостилістичний аналіз тексту.</p> <p>Методика опрацювання словосполучення, речення та пунктуації. Синтаксичний аналіз речення</p>	1
3	Контрольна робота	1
4	Робота над засвоєнням лексичного значення слова. Види словниково-стилістичних вправ, методика їх проведення	1
5	Навчання морфемної будови слова. Розбір слова за будовою	1
6	Контрольна робота	1
I семестр		
	Система опрацювання іменних частин мови (іменника, прикметника, числівника, займенника) у початковій школі. Морфологічний аналіз іменника, прикметника, займенника у 1-4 класах	1
	Методика вивчення дієслова та прислівника у початковій школі. Морфологічний аналіз дієслова та прислівника у 1-4 класах	1
	Методика навчання орфографії. Вивчення орфографічних правил за програмою початкової школи. Види орфографічних вправ, методика їх проведення	1
МЕТОДИКА РОЗВИТКУ УСНОГО ТА ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ		
1	<p>Формування в учнів початкових класів аудіативних умінь і навичок на уроках української мови. Робота з розвитку діалогічного мовлення молодших школярів.</p> <p>Методика навчання усних і письмових переказів у початковій школі</p>	1
2	Учнівські твори, їх види та методика роботи над ними	1

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методика ознайомлення з новою літерою у буквений період навчання грамоти: спостереження та аналіз уроку	1
2	Методика вивчення <i>епічних</i> творів: оповідання, епічні вірші, казки, байки, легенди, міфи, повісті, повісті-казки (спостереження та аналіз уроку літературного читання)	
3	Спостереження за проведенням уроку літературного читання на вивчення вірша та аналіз відвіданого уроку	1
4	Вибір ефективних методів і прийомів у процесі засвоєння нових знань з української мови у 2-4 класах (урок з тем – "Текст", "Речення", "Частини мови" тощо)	
5	Осмилення нових знань і формування на їх основі необхідних умінь і навичок з української мови у 2-4 класах (урок вивчення фонетики, лексики, будови слова, орфографії тощо)	1

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	I. ВСТУП. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГРАМОТИ	
	<i>Змістовий модуль 1</i> Лінгводидактичні основи навчання української мови у початковій школі Методика навчання грамоти: добукварний період	
1	Тема 1.1. Методика навчання української мови як педагогічна наука З історії методики мови як науки. Короткий історико-критичний огляд методичних праць українських діячів науки і культури XIX – XX століть.	1
2	Тема 1.2. Наукові основи методики навчання грамоти Принципи побудови підручників з навчання грамоти. Навчально-методичний комплект з навчання грамоти (буквар, навчальні посібники до нього, методичні рекомендації). Принципи побудови діючого та альтернативних (варіативних).	1
3	Тема 1.3. Методи навчання грамоти Методи навчання грамоти, їх класифікація: 1) за вихідними мовними одиницями (звукові, буквені, складові, цілих слів); 2) за видами діяльності (аналітичні, синтетичні, аналітико-синтетичні); 3) за співвідносною черговістю читання і письма (читання – письмо, письмо – читання, комбінований спосіб). Короткий огляд історії методів навчання грамоти (буквоскладальний синтетичний, складовий синтетичний, звуковий аналітико-синтетичний, метод цілих слів).	1
4	Тема 1.4. Добуквений період навчання грамоти <i>Методика підготовки першокласників до письма.</i> Мета і завдання навчання письма. <i>Умови успішного навчання письма</i> (організаційного, психолого-педагогічного та гігієнічного характеру), основні вимоги до	1

	<p>техніки і засобів письма.</p> <p><i>Особливості навчання письма ліворуких дітей.</i> Проблема ліворукості. Як визначити ліворукість. Підготовка ліворукої дитини до оволодіння графічною навичкою письма. Вимоги щодо організації навчальної діяльності ліворуких.</p> <p>Зміст і побудова навчального посібника «<i>Зошит для письма</i>», <i>методика роботи з ним</i> на уроці в добуковений період. Прийоми вироблення орієнтації у розліновці зошита для письма та в клітинку. Система підготовчих графічних вправ до письма (штрихування та зафарбовування контурів фігур, обведення трафаретів, вправи-розчерки, вправи-малюнки, письмо елементів букв, вправи на вписування букв у малюнок тощо).</p>	
	<p>II. МЕТОДИКА ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ МЕТОДИКА КЛАСНОГО ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ Змістовий модуль 3 Формування читацької компетентності молодших школярів на уроках класного літературного читання</p>	
5	<p>Тема 3.1. Теоретико-методичні основи літературного читання Короткий історико-критичний огляд методики читання в початкових класах (пояснювальне читання, виховне, літературно-художнє, творче). Розвиток методики класного і позакласного читання у другій половині ХХ ст., внесок українських методистів і педагогів ХХ ст. у розвиток методики читання. В. О. Сухомлинський про роль читання в розвитку особистості молодшого школяра</p>	1
6	<p>Тема 3.2. Формування і розвиток навички читання Поняття про <i>виразне читання</i> (у зіставленні з терміном «художнє читання»). Напрями роботи над виразністю: <i>технічний</i> (робота над голосом, дикцією диханням, орфоепічною вимовою); <i>інтонаційний</i> (робота над компонентами інтонації: мелодикою, інтенсивністю, темпом, паузою, тембром); <i>смісловий</i> (система роботи по осмисленню ідеї твору); <i>тренувальний</i> (вправляння дітей у виразному прочитанні твору після аналізу).</p> <p>Умови роботи над виразністю читання: демонстрування зразка виразного читання твору, детальний аналіз художнього твору до виразного читання, робота над мовою твору, опора на відтворювальну уяву учнів, обговорення в класі варіантів прочитання аналізованого твору, створення ситуації, коли в учнів з'являється бажання прочитати твір, щоб передати своє ставлення до зображуваного, викликати певні почуття у слухача, вплинути на його уяву, почуття, розум</p>	1
7	<p>Тема 3.3. Методика роботи над художнім твором у 1-4 класах Наукові засади аналізу художнього твору (літературознавчі, психологічні, методичні положення)</p>	1
8	<p>Тема 3.4. Особливості роботи над творами різних родів і жанрів Роди літературних жанрів (епос, лірика, драма). Особливості роботи над творами різних жанрово-родових форм</p>	1
	<p>Змістовий модуль 4 Панорама уроків класного літературного читання. Формування читацької компетентності молодших школярів на уроках позакласного літературного читання</p>	
9	<p>Тема 4.1. Уроки класного літературного читання Оцінювання навчальних досягнень учнів з читання</p>	2
10	МЕТОДИКА ПОЗАКЛАСНОГО ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ	1

	<p>Тема 4.2. Теоретичні засади методики позакласного літературного читання Аналіз структурних компонентів програми: робота над дитячою книжкою</p>	
11	<p>Тема 4.3. Формування читацької самостійності молодших школярів Індивідуальний підхід до формування читацької самостійності школярів. Оцінювання читацьких умінь учнів</p>	2
	<p>ІІІ. МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ МОВНОЇ ТЕОРІЇ <i>Змістовий модуль 5</i> Методика навчання елементів синтаксису, лексики та морфеміки в початкових класах</p>	
12	<p>Тема 5.1. Теоретико-методичні засади методики навчання молодших школярів української мови Аналіз програми і підручників «Українська мова» для початкової школи. Зміст і структура програми. Відповідність між вимогами програми, змістом навчання і матеріалом підручника. Роль підручника, його функції. Структура (компоненти) підручника з мови, вимоги до підручника. Вимоги до текстів у підручнику. Типи підручників і посібників. Види робіт для учнів за підручником</p>	2
13	<p>Тема 5.2. Методика формування лінгвістичних понять Методичні умови забезпечення ефективного засвоєння понять. Граматичні і словотворчі вправи</p>	2
14	<p>Тема 5.4. Методика опрацювання словосполучення, речення та пунктуації Ознайомлення молодших школярів із пунктуацією. Значення вивчення елементів пунктуації. Етапи навчання пунктуації. Формування в учнів пунктуаційних навичок у поєднанні із виразністю мовлення</p>	2
15	<p>Тема 5.5. Робота над засвоєнням лексичного значення слова Способи тлумачення лексичного значення слова. Робота над словами з прямим і переносним значенням, багатозначними словами, найпоширенішими омонімами (омофони, омоформи, омографи – без уживання термінів). Робота над синонімами і антонімами. Робота з фразеологічними одиницями. Види словниково-стилістичних вправ, методика їх проведення. Методика ознайомлення учнів з походженням різних груп лексики. Види етимологічних вправ, їх дидактичне спрямування і методика проведення</p>	2
	<p><i>Змістовий модуль 6</i> Методика навчання морфології, фонетики і графіки та правопису в початкових класах</p>	
16	<p>Тема 6.1. Методика вивчення частин мови Лінгвістичні засади методики вивчення частин мови, послідовність опрацювання частин мови молодшими школярами. Значення і завдання вивчення морфологічного матеріалу в початкових класах</p>	2
17	<p>Тема 6.2. Навчання основ фонетики і графіки Роль і завдання вивчення елементів фонетики і графіки. Вивчення фонетики у зв'язку з орфоepією, графікою. Процес навчання: зміст і послідовність роботи по класах,</p>	2

	<p>ознайомлення з особливостями звуків і букв (голосні звуки і позначення їх буквами на письмі; м'які і тверді приголосні звуки, позначення м'якості приголосних на письмі буквами <i>і, я, ю, є</i> та знаком м'якшення; дзвінки і глухі приголосні, їх позначення на письмі); ознайомлення зі складом і наголосом (поділ слова на склади, перенос слів, наголошений і ненаголошений склад; напрями роботи над наголосом: засвоєння нормативного наголосу у вживаних словах, формування вмінь і навичок визначати наголос у словах; робота над усвідомленням смислорозрізнавальної ролі словесного наголосу).</p> <p>Робота над усвідомленням учнями взаємозв'язку знань з фонетики, графіки, орфоєпії, орфографії.</p> <p>Методи та прийоми роботи, види вправ з фонетики. Звуковий і звукобуквений аналізи, методика їх проведення. Робота над усвідомленням розташовувати слова в алфавітному порядку.</p> <p>Структура і методика уроку на вивчення фонетичного матеріалу.</p> <p>Труднощі у засвоєнні елементів фонетики і графіки. Недоліки в знаннях і вміннях молодших школярів, причини виникнення, шляхи усунення</p>	
18	<p>Тема 6.4. Мовний режим у школі. Оцінювання навчальних досягнень учнів з української мови</p> <p>Вимоги до усного і писемного мовлення учнів; до порядку ведення учнівських зошитів і оформлення письмових робіт з мови; до перевірки письмових робіт.</p> <p>Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з української мови. Об'єкти оцінювання: знання про мову і мовлення, мовні уміння і навички; мовленнєві вміння і навички; орфографічні і пунктуаційні навички; графічні навички письма, техніка письма, оформлення письмових робіт</p>	2
19	<p>Тема 6.5. Позаурочна робота з рідної мови</p> <p>Завдання і принципи позаурочної роботи. Методи роботи вчителя і учнів. Форми і види позаурочної роботи. Мовні ігри. Гурткова робота. Робота із сім'ями учнів з проблем культури мовлення і культури спілкування</p>	1
	<p style="text-align: center;">ІV. МЕТОДИКА РОЗВИТКУ УСНОГО ТА ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ</p> <p style="text-align: center;"><i>Змістовий модуль 7</i></p> <p style="text-align: center;">Теоретичні аспекти проблеми формування мовлення в учнів початкових класів. Аудіювання і говоріння (діалог) – види усного мовлення</p>	
20	<p>Тема 7.1. Наукові основи методики розвитку мовлення молодших школярів</p> <p>Структура і зміст програми з розвитку мовлення учнів. Аналіз програми з розвитку мовлення учнів початкових класів. Аналіз діючих підручників «Українська мова» щодо вимог програми з мовленнєвого розвитку учнів та його реалізації в навчальному процесі</p>	1
21	<p>Тема 7.2. Рівні роботи з розвитку мовлення: вимовний, лексичний, граматичний, текстовий. Робота з розвитку мовлення учнів на вимовному рівні</p> <p><i>Розвиток дихання.</i> Значення дихання для процесу мовлення (читання), необхідність його розвитку. Дихання фізіологічне і</p>	1

	<p>мовленнєве. Завдання розвитку мовленнєвого дихання. Вправи на вироблення умінь керувати роботою дихального апарату. Вправи на кероване дихання в процесі мовлення.</p> <p><i>Розвиток дикції.</i> Причини неточної роботи артикуляційного апарату. Напрями роботи з розвитку дикції: 1) проведення артикуляційної гімнастики; 2) організація вправ для відпрацювання артикуляції голосних і приголосних звуків.</p> <p><i>Розвиток орфоепічних умінь.</i> Причини порушення норм літературної вимови. Завдання вчителя початкових класів з розвитку в учнів орфоепічних норм. Спеціальні вправи на вимову.</p> <p><i>Розвиток голосу.</i> Необхідність застосування вправ на розвиток голосу. Дотримання правил гігієни голосу. Вправи на розвиток голосу: зміну голосу (підвищення, пониження), сили звучання, на розуміння і відтворення монотонності, на пришвидшення і сповільнення вимови, на розширення діапазону (об'єму голосу). Формування в учнів поняття про голос, його характеристику, основних голосових умінь. Формування в учнів культури користування голосом у різних ситуаціях.</p> <p><i>Розвиток виразності мовлення.</i> Формування в учнів початкових класів уявлень про основні засоби логічної та емоційної виразності. Формування умінь користуватися такими мовними засобами, як: <i>пауза, логічний наголос, мелодика, темп</i>, а також позамовними засобами (<i>поза, жест, міміка</i>). Умови забезпечення ефективності роботи над виразністю. Методи і прийоми роботи.</p> <p><i>Лексичний рівень роботи з розвитку мовлення</i></p> <p>Лексикологія як лінгводидактична основа методики словникової роботи. Значення і завдання роботи над збагаченням, уточненням і активізацією словникового запасу, усунення нелітературних слів, лексичних елементів інших мов, сусідніх з українською. Джерела поповнення словника молодших школярів. Основні напрями роботи з уточнення, збагачення словника учнів.</p> <p>Словниково-логічні, лексико-граматичні вправи. Види вправ, методика організації їх проведення.</p> <p>Активізація словника. Методика організації та проведення занять, спрямованих на активізацію словника учнів. Форми активізації словника: утворення словосполучень; утворення речень; переказ прочитаного з використанням важливої лексики, найуживаніших доступних молодшим школярам фразеологічних одиниць; побудова зв'язних висловлювань різних типів з використанням опорних слів.</p> <p>Виправлення і запобігання лексичним помилкам у мовленні школярів.</p> <p><i>Методика роботи над словосполученням і реченням</i></p> <p><i>Словосполучення і розвиток мовлення.</i> Розвиток чуття мови, удосконалення культури мовлення на основі усвідомлення сполучуваності слів у мовленні. Розвиток умінь виділяти словосполучення у реченні; постановка запитань від головного слова до залежного. Поєднання граматико-орфографічної роботи з розвитком мовлення учнів у процесі роботи над словосполученням.</p> <p>Види мовленнєвих вправ зі словосполученням (на розвиток умінь виділяти, будувати, використовувати словосполучення), методика їх проведення. Виправлення і запобігання помилкам у побудові словосполучень.</p> <p>Речення як мовленнєва одиниця. Завдання роботи над реченням.</p>	
--	---	--

	<p>Удосконалення мовлення учнів на основі граматичних знань про речення. Розвиток умінь правильно будувати різноманітні речення залежно від ситуації спілкування, мети висловлювання. Практичне ознайомлення учнів з використанням різних форм звертання, лексики, за допомогою якої виражають прохання, вдячність, вибачення, застереження тощо. Робота над реченням як окремим етапом підготовки до побудови діалогу. Вправи на побудову діалогів.</p> <p>Тренування учнів у побудові речень з однорідними членами, у побудові і вживанні в мовленні складних речень зі сполучниками.</p> <p>Формування в учнів умінь ставити запитання за змістом опрацьованого тексту.</p> <p>Робота над реченням у процесі побудови зв'язного висловлювання та в ході його удосконалення, доопрацювання.</p> <p><i>Види вправ з реченнями.</i> Класифікація вправ: 1) залежно від переваги аналізу чи синтезу (аналітичні, синтетичні); 2) залежно від ступеня самостійності і пізнавальної активності учнів (вправи за зразком, конструктивні, творчі). Методика їх проведення.</p> <p>Типові помилки у побудові речень. Шляхи виправлення і запобігання помилкам у побудові речень.</p> <p>Робота з розвитку мовлення на текстовому рівні</p> <p>Завдання і зміст роботи з розвитку монологічного мовлення. Формування в учнів уявлень про монологічне мовлення.</p> <p>Види шкільних текстових вправ: переказ, виступ, розповідь, відгук, твір тощо. Класифікація вправ.</p> <p>Характерні ознаки системи розвитку мовлення.</p> <p>Конкретні вміння учнів у побудові зв'язних висловлювань: уміння, пов'язані з темою; уміння підпорядкувати висловлювання певній ідеї; вміння збирати, систематизувати матеріал; розташовувати матеріал, дотримуючись складеного плану; уміння використовувати мовні засоби; уміння будувати (творити) текст, удосконалювати його</p>	
22	<p>Тема 7.3. Формування в учнів початкових класів аудіативних умінь і навичок на уроках української мови</p> <p>Програмні вимоги до формування в учнів початкових класів аудіативних умінь</p>	1
23	<p>Тема 7.4. Робота з розвитку діалогічного мовлення молодших школярів на уроках української мови</p> <p>Програмні вимоги до формування в учнів початкових класів діалогічного мовлення</p>	1
24	<p>Модульна контрольна робота</p>	2
	<p>Змістовий модуль 8</p> <p>Формування монологічного мовлення в учнів початкових класів на уроках української мови</p>	
25	<p>Тема 8.1. Перекази</p> <p>Значення і завдання переказів, вимоги до усних і письмових переказів</p>	1
26	<p>Тема 8.2. Твори</p> <p>Програмові вимоги до усних і письмових зв'язних висловлювань</p>	1
	Разом	39

9. Індивідуальні завдання

1. Складання конспектів (фрагментів) уроків української мови та літературного читання у початковій школі.

2. Написання рефератів про інноваційні технології навчання української мови та літературного читання, здійснення розвитку мовлення на уроках у 1-4 класах.

3. Обговорення публікацій педагогічних журналів і газет („Початкова школа”, „Початкова освіта” та ін.) з проблем методики навчання української мови та літературного читання, здійснення розвитку мовлення на уроках та проведення позакласної роботи в початковій школі.

4. Вивчення передового педагогічного досвіду вчителів-класоводів із цього питання.

5. Виготовлення наочності до уроків української мови та літературного читання в початковій школі.

6. Добір ігрового матеріалу для таких уроків.

7. Рецензування підручників і навчально-методичних посібників: "Буквар", „Зошити для письма та розвитку мовлення", "Українська мова", " Літературне читання" для 1-4 класів та ін.

8. Аналіз відвіданих уроків української мови та літературного читання в початковій школі.

10. Методи навчання

Для формування професійної компетенції студентів – майбутніх учителів початкових класів – при вивченні дисципліни "Методика навчання української мови в початковій школі" ефективними є такі методи навчання: **дидактичні** (словесні – лекція, розповідь, бесіда; наочні – символічно-графічна наочність як на паперових, так і на електронних носіях; практичні – виконання вправ, спостереження, самотійна робота; за характером пізнавальної самостійності: репродуктивні, пояснювально-ілюстративні, проблемні, частково-пошукові, дослідницькі) та **лінгводидактичні** (у навчанні грамоти – звуковий аналітико-синтетичний; на уроках літературного читання – метод читання, перечитування і бесіди за змістом тексту, або пояснювального читання; методи розвитку мовлення: імітативні (методи наслідування), комунікативні, метод конструювання). Методи і прийоми викладання слід спрямовувати на забезпечення проблемно-пошукового та дослідницького типу навчання, на досягнення його результативності. У навчальному процесі також використовуються інноваційні технології: інтерактивне навчання (форма застосування – робота в групах; "Мікрофон"; "Мозковий штурм"; "Акваріум"; метод гранування, або асоціативний куш; метод проєктів); інтегроване і блочне навчання (метод аналогії), гра як метод навчання і розвитку, розвивальне та диференційоване навчання тощо.

11. Методи контролю

Оцінювання навчальних досягнень майбутніх учителів здійснюється за модульно-рейтинговою системою.

Методи перевірки спрямовані на виявлення рівня навчальних досягнень студентів. Це методи **усної, письмової та практичної** перевірки.

Застосовуються такі **види семестрового контролю**: 1) **поточний** – контроль під час практичних занять: індивідуальне та фронтальне опитування тощо; 2) **періодичний** (захист реферату, конспекту уроку тощо); 3) **модульний** – модульні контрольні роботи, тести; 4) **тематичний** (тести); 5) **контроль самостійної та індивідуальної роботи**; 6) **підсумковий рейтинговий контроль – залік, екзамен**.

Семестровий контроль проходить у таких **формах**: індивідуальне та фронтальне опитування, вирішення тестових завдань, проведення ділових ситуацій за складеними конспектами (фрагментами) уроків української мови та літературного читання в початковій школі, опрацювання додаткових джерел інформації, обговорення публікацій педагогічних журналів і газет з проблем методики навчання української мови і літературного читання в 1-4 класах, презентація передового педагогічного досвіду вчителів-класоводів, захист реферату, рецензування навчально-методичних посібників, здійснення аналізів відвіданих уроків навчання грамоти у 1 класі та української мови і літературного читання у 2-4 класах, добір ігрового матеріалу для таких уроків, оцінювання виготовленої наочності до уроків навчання грамоти у 1 класі та української мови і літературного читання у 2-4 класах.

Формами підсумкового контролю успішності навчання є заліки та семестровий іспит. Завершується вивчення навчальних дисциплін складанням державного екзамену.

До заліку та іспитів допускаються студенти, що прослухали лекційний курс, виконали практичні завдання, запропоновані види самостійної роботи, а також індивідуальні завдання, написали модульні контрольні роботи.

11.1. Завдання до контрольної роботи (тестові завдання)

Завдання до модульної контрольної роботи

1. Розробити фрагмент уроку читання добуквеного періоду навчання грамоти на тему:
 - 1 в. "Знайомство з букварем".
 - 2 в. "Практичне ознайомлення зі словом, реченням".
 - 3 в. "Ознайомлення учнів зі складовою будовою слів. Поділ слів на склади".
 - 4 в. "Поняття про наголос".
 - 5 в. "Уявлення про голосні та приголосні звуки. Позначення цих звуків умовними знаками (фішками)".
 - 6 в. "Уявлення про тверді й м'які приголосні. Умовні позначення твердих і м'яких приголосних".
2. Зробити звуко-буквений аналіз трьох лексем на позначення назв, ознак та дій предметів (по одному слову на кожне поняття) за сторінкою Букваря (на вибір студента).

Завдання до модульної контрольної роботи

1. Розробити фрагмент уроку читання буквеного періоду навчання грамоти на тему:
 - 1 в. Робота над звуком. Підготовчі артикуляційно-слухові вправи (Буквар, стор. на вибір студента).
 - 2 в. Ознайомлення з буквою, її алфавітною назвою (Буквар, стор. на вибір студента).
 - 3 в. Методика роботи над колонками слів. Вправи з читання (Буквар, стор. на вибір студента).
 - 4 в. Ознайомлення з текстом у букварний період навчання грамоти (Буквар, стор. на вибір студента).
2. Дібрати 3 лінгвістичні гри для уроків читання у добуквений, буквений та післябуквений період навчання грамоти (по одній для кожного періоду).

Завдання до модульної контрольної роботи

Скласти конспект уроку літературного читання вивчення епічного твору – оповідання, казки, легенди, міфу, байки за підручником "Українська мова та читання" для 2-4 кл. (тема уроку і клас – на вибір студента).

Завдання до модульної контрольної роботи

Скласти конспект уроку літературного читання вивчення вірша – за підручником "Українська мова та читання" для 2-4 кл. (тема уроку і клас – на вибір студента).

Завдання до модульної контрольної роботи

1. Скласти конспект уроку української мови на тему: «Поняття про речення» (Українська мова, 2 кл.) або «Члени речення. Головні і другорядні члени речення» (Українська мова, 2 кл.) – на вибір студента.
2. Синтаксичний розбір речення за програмою 4 класу (речення добирає студент самостійно).

11.2. Питання до екзамену (заліку)

Питання до заліку

1. Реалізація компетентнісного підходу в навчанні молодших школярів української мови.
2. Основні положення «Державного стандарту початкової освіти» (мовно-літературна освітня галузь).
3. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з української мови в системі

початкової освіти (за методичним листом МОН України).

4. Методика формування понять про мову і мовлення. Вироблення в учнів навичок культури мовлення і спілкування.

5. Формування у молодших школярів поняття про текст, його структурно-семантичні особливості. Лінгвістичний аналіз тексту (4 клас).

6. Етапи і методика формування граматичних понять. Формування загального уявлення про іменник, прикметник, дієслово (на прикладі складеного фрагмента уроку за підручником «Українська мова та читання», 2-4 клас).

7. Формування поняття про ускладнення речень однорідними членами. Практичне ознайомлення зі складним реченням. Види вправ із синтаксису.

8. Вироблення початкових уявлень про речення, види речень за метою висловлювання та інтонацією.

9. Робота над засвоєнням понять «основа речення», «головні члени речення» та синтаксичного зв'язку між членами речення. Синтаксичний аналіз речення у початкових класах.

10. Методика вивчення елементів лексики. Робота над усвідомленням прямого і переносного значення слів, багатозначністю й омонімією. Вивчення синонімів, антонімів. Види вправ з лексики. Складіть фрагмент уроку української мови на тему: "Слова, які звучать і пишуться однаково" (за підручником «Українська мова та читання», 3 клас). Етап формування умінь і навичок.

11. Методика вивчення прикметника в початкових класах за лінійно-концентричним принципом програми.

12. Методика вивчення граматичних категорій іменника в початкових класах.

13. Методика вивчення часових форм дієслів.

14. Методика опрацювання числівника і займенника за лінійно-концентричним принципом програми.

15. Система вивчення прислівника і прийменника у початковій школі.

16. Методика вивчення розділу «Будова слова». Пропедевтика словотворчої роботи в 1-2 класах.

17. Проблемний підхід у процесі вивчення відмінків іменників чоловічого та жіночого роду на -а, -я. Використання алгоритмів у процесі вивчення правопису відмінкових закінчень.

18. Формування понять про дієвідмінювання. Методика розв'язання проблемних ситуацій, які виникають у процесі змін дієслів за особами.

19. Складіть фрагмент уроку української мови на вивчення правопису префіксів роз-, без- або з-, с- (за підручником «Українська мова та читання», 2-4 кл.).

20. Прийоми попередження помилок у процесі роботи над вивченням правопису слів з апострофом в початкових класах.

21. Методика вивчення фонетики і графіки. Звуковий і звуко-буквений аналіз, методика проведення.

22. Методика формування умінь літературної вимови. Розробити фрагмент уроку з української мови на тему: «Вимова і правопис слів з ненаголошеними /е/, /и/ в коренях слів. Ненаголошені /е/, /и/, які не перевіряються наголосом («Українська мова та читання», 3 клас). Етап засвоєння нових знань, умінь і навичок.

23. Диктанти. Види навчальних диктантів і методика їх проведення. Методика проведення контрольного диктанту.

24. Орфограма. Орфографічні правила. Орфографія як предмет вивчення. Система орфографічних вправ і їх роль у набутті учнями орфографічних навичок. Списування.

25. Види наочності на уроках української мови, методика її застосування.

26. Мовний аналіз, його види і методика проведення в 1-4 класах на різних етапах оволодіння граматичним матеріалом.

27. Складіть лінгвістичну казку для вивчення мовної теорії у 2-4 класах

28. Мовна гра як засіб формування пізнавального інтересу до вивчення

української мови в початковій школі. Підберіть 2-3 зразки лінгвістичних ігор для використання на різних етапах уроку української мови.

Комплексний кваліфікаційний екзамен (ОР «Бакалавр»)

Методика навчання грамоти

1. Звукова система української мови у взаємозв'язку з графічною як лінгвістична основа методики навчання грамоти. Виконайте звуко-буквений аналіз самостійно дібраного слова за програмою 1 класу.

2. Буквар – перша навчальна книга з навчання грамоти. Дидактичні матеріали з навчання грамоти, методика їх використання. Охарактеризуйте структуру сторінкового розвороту букваря (на вибір студента).

3. Добуквений період навчання грамоти. Вивчення мовних понять: "речення", "слово", "склад", "наголос" (на прикладі матеріалу з букваря, поняття – на вибір студента).

4. Ознайомлення учнів з поняттями "голосний", "приголосний" звук, "тверді" і "м'які" приголосні у добукварний період навчання грамоти (на прикладі матеріалу з букваря, поняття – на вибір студента).

5. Методи навчання письма. Методика навчання письма елементів букв (з детальним коментуванням послідовності написання одного з елементів букв – за стрінками прописа).

6. Буквений період навчання грамоти. Методика ознайомлення учнів з новим звуком і новою буквою (на прикладі матеріалу з букваря, звук і буква – на вибір студента).

7. Урок письма на вивчення нової букви (з детальним коментуванням послідовності написання однієї малої чи великої літери – за стрінками прописа).

8. Післябуквений період навчання грамоти. Особливості структури і методики уроків читання і письма післябуквеного періоду. Проведення свята "Прощання з Букварем".

Методика вивчення мовної теорії

9. Методика опрацювання розділу "Текст". Формування уявлень молодших школярів про текст як писемне або усне зв'язне висловлювання. Методика навчання учнів складати план, відтворювати зміст тексту за планом, визначати головну думку, його тему, ознайомлення з текстами різних типів (розповіддю, описом, міркуванням, інструкцією) (за підручником "Українська мова та читання" для 2-4 класу – на вибір студента).

10. Методика вивчення елементів лексики. Робота над усвідомленням прямого і переносного значення слів, багатозначністю й омонімією. Вивчення синонімів, антонімів (за підручником "Українська мова та читання" для 2-4 класу – на вибір студента).

11. Методика роботи над елементами синтаксису. Опрацювання відомостей про речення в 2-4 класах початкової школи. Формування понять "основа речення", "головні і другорядні члени речення". Робота над вивченням пунктуації (за підручником "Українська мова та читання" для 2-4 класу – на вибір студента).

12. Методика вивчення частин мови. Система опрацювання основних частин мови (іменника, прикметника, дієслова): зміст і послідовність роботи по класах, формування загального поняття про виучувані частини мови (за підручником "Українська мова та читання" для 2-4 класу – на вибір студента).

Виконати морфологічний аналіз підкреслених слів (4 клас).

А) Кожна пташка свою пісню співає (Прислів'я).

Б) Червона калина, чорнобривці, цвіт соняшника – це квіти-символи української землі (За В. Скуратівським).

13. Методика вивчення граматичних категорій іменних частин мови (роду, числа, відмінка). Наведіть приклади створення та розв'язання проблемних ситуацій у процесі вивчення відмінювання іменників (за підручником "Українська мова та читання" для 2-4 класу – на вибір студента).

14. Методика вивчення граматичних категорій дієслова (часу, особи, числа і роду). Розкрийте методику розв'язання проблемних ситуацій, які виникають у процесі змінювання дієслів I та II дієвідміни за особами (за підручником "Українська мова та читання" для 2-4 класу – на вибір студента).

15. Методика вивчення займенника, прислівника, числівника у початкових класах. Формування загального поняття про виучувані частини мови (за підручником "Українська мова та читання" для 2- 4 класу – на вибір студента).

Виконати морфологічний аналіз підкреслених слів (4 клас).

А) Коли забув ти рідну мову, біднієш духом ти щодня (Д. Білоус).

Б) З ним каші не зварити (Прислів'я).

16. Система вивчення морфемної будови слова і знайомство з елементами словотворення. Методика розв'язання проблемних ситуацій у процесі вивчення правопису префіксів роз-, без-, з -, с- з метою запобігання помилок (за підручником "Українська мова та читання" для 2- 4 класу – на вибір студента).

Виконати морфемний аналіз підкреслених слів (3 клас).

А) Любіть Україну у сні й наяву,

Вишневу свою Україну (В. Сосюра).

Б) На сонці тепло, біля матері – добре (Прислів'я).

Методика літературного читання

17. Читання як навчальний предмет. Формування читацької компетентності молодших школярів. Види читання. Ігрові прийоми читання (за підручником "Українська мова та читання" для 2- 4 класу – на вибір студента).

18. Уроки класного читання. Основні етапи процесу вивчення художнього твору. Прийоми підготовчої роботи для первинного сприймання твору (на прикладі тексту з підручника "Українська мова читання" для 2- 4 класу – на вибір студента).

19. Особливості роботи над епічними творами (оповідання, казки, легенди, міфи, байки), (на прикладі текстів з підручника "Українська мова та читання" для 2- 4 класу – на вибір студента).

20. Методика роботи над ліричними творами: пейзажна лірика, вірші-роздуми. Прочитайте напам'ять вірш, проаналізуйте наявні в ньому образні вирази. Розкрийте методику заучування напам'ять віршів та уривків прози (на прикладі текстів з підручника "Літературне читання" для 2- 4 класу – на вибір студента).

21. Урок узагальнення знань. Особливості методики проведення узагальнюючих уроків читання (за підручником "Українська мова та читання" для 2- 4 класу – на вибір студента).

Методика розвитку мовлення

22. Формування в учнів початкових класів аудіативних умінь і навичок на уроках української мови.

23. Робота з розвитку діалогічного мовлення молодших школярів на уроках української мови.

24. Перекази в початкових класах, їх значення та дидактичні можливості. Види переказів. Методика навчання переказів у початковій школі (на прикладі тексту, поданого у "Збірнику текстів для переказів з української мови", 2-4 клас).

25. Методика навчання молодших школярів різних за формою і жанром висловлювань. Види творів та методика їх проведення (на прикладі твору за малюнком, поданим у підручниках "Українська мова та читання", 2-4 клас).

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Система рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переводу до національної (чотирибальної) та європейської (ECTS) шкали представлені в таблицях нижче. Для обліку і реєстрації показників навчальних досягнень використовується рейтингова відомість успішності студентів.

Заліки виставляються за рейтингом на останньому занятті.

Приклад для заліку

Модуль I					Модуль II		Загальна сума
Аудиторна та самостійна робота					Підсумко вийконтр оль (тести)	ІНДЗ	
Змістовий модуль I		Змістовий модуль II					
Т. 1.4	Модульна контрольна робота № 1	Т. 2.1	Т. 2.2	Модульна контрольна робота № 2			
5	30	10	5	30	10	10	100
Підсумковий рейтинговий бал					100		
Нормативний рейтинговий бал					60-100		

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів

Екзамен проводиться за екзаменаційними білетами. Оцінка виставляється з урахуванням рейтингових балів і балів, отриманих під час іспиту як середнє арифметичне.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення: нормативні документи, підручники, навчально-методичні посібники, опорні конспекти лекцій, методичні рекомендації, дидактичні матеріали, мультимедійні засоби тощо.

14. Рекомендована література

Базова

1. Амонашвілі Ш. О. Без серця що зрозуміємо? – Хмельницький: Подільський культурно-просвітительський центр ім. М. К. Реріха, 2006. – 68 с.
2. Амонашвілі Ш. О. Істина школи. – Хмельницький: Подільський культурно-просвітительський центр ім. М. К. Реріха, 2007. – 74 с.
3. Амонашвілі Ш. О. Поспішайте, діти, будемо вчитися літати! – Хмельницький: Всеукраїнська культурно-освітня асоціація Гуманної Педагогіки, 2010. – 52 с.
4. Амонашвілі Ш. О. та ін. Маніфест гуманної педагогіки. – Хмельницький: Всеукраїнська культурно-освітня асоціація Гуманної Педагогіки, 2011. – 64 с.
5. Бабанский Ю. К. Интенсификация процесса обучения. – М.: Знание, 1987.
6. Бабанский Ю.К. Проблемы повышения эффективности педагогических исследований. – М.: Педагогика, 1982.
7. Бабич Н. Д. Лінгво-психологічні основи навчання і вивчення мови. – Чернівці: Рута, 2000.
8. Бадер В. І. Розвиток усного і писемного мовлення молодших школярів. – К.: АПН, 2000.
9. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2004.
10. Богуш А. М. Методика розвитку рідної мови. – К.: Вища школа, 1995.
11. Богуш А. М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років: монографія. – К.: Видавничий дім "Слово", 2010. – 374 с.
12. Бондар В. І. Теорія і технологія управління процесом навчання в школі. – К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2000.
13. Бондар В. І. Філософія стандартизації змісту професійної освіти вчителя початкової школи в умовах двоциклової підготовки у ВНЗ // Початкова школа. – 2012. – № 12. – С. 2- 4.
14. Варзацька Л.О. Навчання мови та мовлення на основі тексту. – К.: Рад. шк., 1986.
15. Варзацька Л.О., Шевченко Л.М. Методика розвитку зв'язного мовлення школярів: методичні рекомендації. – К.: Рад. шк., 1992.
16. Васильківська Н. А. Тестові завдання з методики викладання української мови: навч. посібник. – Тернопіль: ТНПУ, 2006.
17. Вашуленко М. С. Буквар: підруч. для 1 кл. загальноосвіт. навч. закл. / М. С. Вашуленко, О. В. Вашуленко. – К.: Видавничий дім "Освіта", 2012. – 152 с.
18. Вашуленко М. С. Зошит для письма № 2 : навч. посіб. для 1 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О. В. Вашуленко, О. Ю. Прищепа. – К.: Видавничий дім "Освіта", 2012.
19. Вашуленко О. В. Зошит для письма №1: навч. посіб. для 1 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О. В. Вашуленко, О. Ю. Прищепа. – К.: Видавничий дім "Освіта", 2012.
20. Вашуленко М. С. Навчання грамоти в 1 кл.: посібник для вчителя / М. С. Вашуленко. – К.: Видавничий дім "Освіта", 2012. – 224 с.
21. Вашуленко М. С., Вашуленко О. В. Післябуквар: навч. посіб. для 1 кл. / М. С. Вашуленко, О. В. Вашуленко. – К.: Видавничий дім "Освіта", 2012. – 112 с.
22. Вашуленко М. С., Вашуленко О. В. Супутник букваря: навч. посіб. для 1 кл. / М. С. Вашуленко, О. В. Вашуленко. – К.: Видавничий дім "Освіта", 2012. – 96 с.
23. Вашуленко М., Прищепа О., Вашуленко О. Навчально-методичне забезпечення процесу навчання грамоти першокласників за новою навчальною програмою // Початкова школа. – 2012. – № 9. – С. 29-34; № 10. – С. 16-20.
24. Вашуленко М.С. Українська мова і мовлення в початковій школі: навч.-метод. посібник / М. С. Вашуленко. – К.: Освіта, 2006. – 268 с.
25. Вашуленко О. В. Емоційно-ціннісна складова у структурі читацької компетентності молодшого школяра // Початкова школа. – 2013. – № 1. – С. 13-17.
26. Вашуленко О. В. Мовленнєва складова у структурі читацької компетентності молодшого школяра // Початкова школа. – 2011. – № 12. – С. 16-21.

27. Гац Н.А. Ознайомлення молодших школярів із засобами зв'язності тексту: Навчально-методичний посібник. – Тернопіль: Горлиця, 1995.
28. Грибіниченко Т.О. та ін. Збірник диктантів з української мови для початкових класів / Т.О.Грибіниченко, Г.О.Козачук, Т.О.Чорноус. – К.: Либідь, 2000.
29. Грипас Н.Я. Робота над текстом на уроках мови в 4–6 класах: Посібник для вчителя. – К.: Рад. шк., 1988.
30. Гудзик І.П. Аудіювання українською мовою: Посібник. – К.: Педагогічна думка, 2003.
31. Гудзик И. Ф. Компетентностно-ориентированное обучение русскому языку в начальных классах (в школах с украинским языком обучения) / И. Ф. Гудзик. – Чернівці: Букрек, 2007. – 496 с.
32. Гудзик І.П. Розвиток комунікативної компетенції на уроках читання // Початкова школа. – 2004. – № 11 – С.25-29.
33. Державний стандарт початкової загальної освіти // Початкова школа. – 2011. – №7. – С.1-20.
34. Деркач Н.І., Чечель Н.В. Ефективні прийоми роботи над звуком і буквою в період навчання грамоти // Реформування освіти і школи: сутність, проблеми, перспективи. – Рівне: Теніс, 1997.
35. Дичківська І. М. М. Монтессорі: теорія і технологія. – К.: Видавничий дім "Слово", 2009. – 304 с.
36. Захарійчук М. Д., Науменко В. О. Буквар: підруч. для 1 кл. загальноосвіт. навч. закл. / М. Д. Захарійчук, В.О. Науменко. – К.: Грамота, 2012. – 176 с.: іл.
37. Зміст, дидактичні структури та методичне забезпечення уроків у початкових класах (психологічні та педагогічні аспекти): навчально-методичний посібник для студентів педагогічного факультету, керівництво до педагогічної практики / Коваль Г.П., Павелків Г.В, Деркач Н.І. та ін. – Рівне, 2003.
38. Положенцева О. Комп'ютерна підтримка уроків у початковій школі // Початкова школа. – 2011. – №10. – С.30-33.
39. Каніщенко А. П. Буквар. Підручник для першокласників. – К.: Навчальна книга – Богдан, 2011.
40. Каніщенко А. П. Вчимо дітей писати твори. Навч.-метод.посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009.
41. Каніщенко А. П. Київський Букварик. – К.: «Сім кольорів», 2012.
42. Каніщенко А. П. Навчаємо дітей образного зв'язного мовлення. – Т.: Навчальна книга – Богдан, 2012.
43. Каніщенко А. П. Опорні групи лексики для розвитку зв'язного мовлення. Дидактичний матеріал. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008.
44. Каніщенко А. П. Подільський Букварик. – К.: «Сім кольорів», 2012.
45. Каніщенко А. П. Поліський Букварик. – К.: «Сім кольорів», 2012.
46. Каніщенко А. П. Робота над текстом у початкових класах: навч.-метод. посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009.
47. Каніщенко А. П. Розвиток зв'язного мовлення першокласників: Методичні рекомендації для учнів педучилищ та студентів педінститутів. – К. : МНО України, 1991.
48. Каніщенко А. П. Розвиток зв'язного мовлення, фонетичного слуху та активного словника першокласників. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009.
49. Каніщенко А. П. У світі чарівного і загадкового. Хрестоматія для позакласного читання. 1-4 кл. – Т.: Навчальна книга – Богдан, 2012.
50. Каніщенко А. П. Уроки навчання грамоти за букварем: посібник для вчителя. – К.: Промінь, 2007.
51. Каніщенко А. П. Уроки розвитку зв'язного мовлення у початковій школі. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2009.
52. Каніщенко А. П., Дорош Г.О. Вивчення прислівника у початкових та середніх класах. – Навч.метод. посібник. – К.: Промінь, 2010.

53. Канищенко А. П., Розвиток зв'язного мовлення першокласників. Методичні рекомендації для студентів та учителів. – К.: МОН України, 1991.
54. Канищенко А. П., Семеренко Г.В., Ткачук Г.О. Розвиток пізнавальної активності молодших школярів у роботі над іменником: навч.-метод. посібник. – К.: Промінь, 2010.
55. Канищенко А. П., Ткачук Г.О. Збагачення активного словника учнів 2-4 класів у роботі над прикметником: навч.-метод. посібник. – К.: Промінь, 2010.
56. Канищенко А. П., Ткачук Г.О. Зошит для письма. – К.: Промінь, 2007. – 79 с.
57. Канищенко А. П., Ткачук Г.О. та інші. Інтегрований курс. Українська мова з методикою навчання в початкових класах: підручник. – К.: Промінь, 2008.
58. Канищенко А. П., Ткачук Г.О., Дорош Г.О. Казковий водограй. Читанка для першокласників. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009.
59. Канищенко А. П., Ткачук Г.О., Дорош Г.О. Розвиток пізнавальної активності молодших школярів у роботі над вивченням дієслова: навч.-метод. посібник. – К.: Промінь, 2010.
60. Канищенко А. П., Чабайовська М. І. Методика роботи над словом: навчально-методичний посібник / А. П. Канищенко, М. І. Чабайовська. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – 168 с.
61. Капинос В.И. Культура речі // Методика розвитку речі на уроках російського язика / под ред. Т.А.Ладыженской. – 2-е изд. – М., 1997.
62. Карнаух П. Цікавинки на уроках навчання грамоти. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2002.
63. Кидисюк Н. Орієнтовні контрольні диктанти. Розвиток зв'язного мовлення (перекази) // Початкова школа. – 2007. – №11. – С.12-15.
64. Кирей І.Ф., Трунова В.А. Методика викладання каліграфії в початковій школі: Навчальний посібник. – К.: Рад. шк., 1994.
65. Коваль Г. Звуко-буквений аналіз на уроках української мови в початкових класах. Спецкурс з методики викладання української мови. Навчально-методичний посібник для студентів педагогічного факультету. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2003.
66. Коваль Г. Урок читання у початкових класах. Спецкурс з методики викладання української мови. Навчально-методичний посібник для студентів педагогічного факультету. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2003.
67. Коваль Г.П., Деркач Н.І. та ін. Методика викладання української мови: наук.-метод. посібник. – Рівне, 2002.
68. Коваль Г.П., Деркач Н.І., Пасічник Я.А., Захарчук З.О. та ін. Дидактичні структури уроків, їх зміст та методичне забезпечення в початкових класах. Сучасні вимоги до уроків. – Рівне, 1997.
69. Кодлюк Я.П. Теорія і практика підручникотворення в початковій освіті: Підручник для магістрантів та студентів пед. факультетів. – К.: Інформаційно-аналітична агенція „Наш час”, 2006.
70. Кодлюк Я.П., Одинцова Г.С. Сто двадцять розповідей про письменників: довідник для вчителя початкових класів. – К.: Наш час, 2006.
71. Коробко С.Л., Коробко О.І. Робота психолога з молодшими школярами: методичний посібник / С. Л. Коробко, О. І. Коробко. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 416 с.
72. Кравчук Д.М. Писемне мовлення учнів 1–3 класів: Посібник для вчителів. – К.: Рад. шк., 1984.
73. Кривонос І.Ф. Становлення новаторського педагогічного досвіду // Вища педагогічна освіта. – К., 1994. – Вип.17.
74. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з окремих предметів у системі початкової загальної освіти // Початкова школа. – 2008. – № 10. – С.20- 49.
75. Курач Л.І. Психолого-педагогічні передумови формування у школярів умінь використовувати засоби міжфразового зв'язку у тексті // Актуальні проблеми розбудови національної освіти: збірник науково-методичних праць. – Херсон, 1997.
76. Лабашук М.С. Психологія мовленнєвої діяльності. – Тернопіль: ТДП, 1995.

77. Левченко Т.Г., Васильова Л.А. Цікаві вправи: Посібник для вчителів поч. класів. – К.: Спалах ЛТД, 1997.
78. Львов М.Р. Методика преподавания русского языка в начальных классах. – 4-е изд., стер. – М.: Издательский центр «Академия», 2008. – 464с.
79. Львов М.Р. Методика развития речи младших школьников: Пособие для учителей. – М.: Просвещение, 1985.
80. Львов М.Р., Рамзаева Т.Г., Светловская Н.Н. Методика обучения русскому языку в начальных классах: Учеб. пособие для студентов педагогических институтов. – М.: Просвещение, 1987.
81. Малишко М. В. Монтессорі – ключ до світу. – Тернопіль: Мальва – ОСО, 1998. – 47 с.
82. Манько М. Підготовка ліворуких дітей до оволодіння графічною навичкою письма // Початкова школа. – 2004. – №1. – С. 21-24.
83. Маркова П. Гігієна зору під час читання і письма // Початкова школа. – 1998. – № 8. – С.43.
84. Мартиненко В. Оновлення змісту літературного читання у контексті компетентнісного підходу // Початкова школа. – 2012. – №10. – С. 20-25.
85. Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І., Рожило Л.П. Удосконалення змісту і методів навчання української мови: Навчально-методичний посібник. – К.: Рад. шк., 1982.
86. Мельничайко О.І. Рідна мова. Творчі роботи на основі неповного тексту. 4–6 класи. Посібник для вчителя і учня. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000.
87. Мельничайко О.І. Рідна мова. Комунікативні вправи: Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004.
88. Мельничайко О.І. Українська мова. Вивчення елементів синтаксису в початкових класах: Методичний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006.
89. Методика вивчення української мови в школі: Посібник для вчителів (О.М.Біляєв, В.Я.Мельничайко, М.І.Пентилюк та ін.). – К.: Рад. шк., 1987.
90. Методика викладання української мови / за редакцією Дорошенка С.І. – К.: Вища школа, 1992.– 398 с.
91. Методика викладання української мови: Навчально-методичний посібник / Коваль Г.П., Деркач Н.І., Захарчук З.О., Іванова Л.І. – Рівне: 2002.
92. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. М. І. Пентилюк. – К.: Ленввіт, 2000. – 264с.
93. Методика навчання української мови: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за наук. ред. М. С. Вашуленка. – К.: Літера ЛТД, 2010. – 364с.
94. Методы обучения русскому языку: Хрестоматия / Сост. М. Р.Львов. – М., 1996.
95. Миколайчук М.В., Цимбалюк Л.І. Нетрадиційні методики навчання читання. – Рівне: ТОВ фірма “Юлат”, 1998.
96. Митник О. Я. Розвиток професійної компетентності сучасного вчителя: реалії і перспективи / О. Я. Митник // Початкова школа. – 2009. – № 11. – С.35-37.
97. Мовчун А.І., Харсіка Л. Найкраще (позакласне читання для учнів 2,3 класів). – К.: АВДІ, 2009; АВДІ, 2011.
98. Навчальні програми для загальноосвітніх навч. закл. із навчанням українською мовою. 1-4 класи. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2012. – 392 с.
99. Наумчук М.М. Сучасний урок української мови в початковій школі. (Методика і технологія навчання). – Тернопіль: Астон, 2005. – 352 с.
100. Наумчук М.М., Гузар О.В. Уроки рідної мови в початковій школі. – Тернопіль: ТДПУ, 1998.
101. Наумчук М.М., Лушпинська Л.П. Словник-довідник основних термінів і понять з методики української мови. – Тернопіль: Астон, 2003.
102. Одинцова Г.С., Кодлюк Я.П. Цікаве мовознавство для молодших школярів: Посібник для вчителя початкових класів. – К.: Наш час, 2006.
103. Олійник Г.А. Формування навичок виразного читання в 1 класі. – Тернопіль: Астон, 2001.

104. Омельченко Н. М., Чабайовська М.І. Самостійні та контрольні роботи з української мови для третього класу: варіант 1 / Н. М. Омельченко, М. І. Чабайовська. – С.: ТОВ НВП "Росток А. В. Т.", 2012. – 60 с.; варіант 2. – 60 с.
105. Омельченко Н. М., Чабайовська М.І. Самостійні та контрольні роботи з української мови для четвертого класу: варіант 1 / Н.М.Омельченко, М. І. Ча-байовська. – С.: ТОВ НВП "Росток А. В. Т.", 2012. – 60 с.; варіант 2. – 60 с.
106. «Основні технічні характеристики форм рукописних букв українського та російського алфавітів для використання в загальноосвітніх навчальних закладах України», затверджено рішенням колегії МОН України (протокол № 8/2-29 від 18.07.2003 р.) // Початкова школа. – 2004. – № 1. – С. 12-15.
107. Палихата Е. Я. Методика навчання українського діалогічного мовлення учнів основної школи. – Тернопіль: ТДПУ, 2002.
108. Пентилюк М. Уроки розвитку зв'язного мовлення чи комунікативних умінь і навичок? / М. Пентилюк // Дивослово. – 2010. – № 3. – С.2-5.
109. Пономарьова К.І. Компетентнісний підхід до перевірки усних видів мовленнєвої діяльності молодших школярів // Початкова школа. – 2009. – № 12. – С.6-14.
110. Пономарьова К.І. Компетентнісний підхід у навчанні грамоти першокласників // Початкова школа. – 2012. – № 9. – С.35-40.
111. Пономарьова К.І. Реалізація компетентнісного підходу в навчанні молодших школярів української мови // Початкова школа. – 2010. – № 12. – С.49-52.
112. Пономарьова К.І. Розвиток зв'язного мовлення молодших школярів. Уроки розвитку мовлення в 1-4 класах. – К.: КІМО, 2006.
113. Потапова Т.А. Практикум з виразного читання / Т.А.Попова, Н.М.Зорька. – Вінниця: Вид-во Вінницького педуніверситету, 2003.
113. Походжай Н.Я., Шост Н.Б. Українська мова. Практичні завдання для контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів. 2 клас: посібник для вчителя / Н.Я.Походжай, Н.Б. Шост. – Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2010. – 40 с.
114. Походжай Н.Я., Шост Н.Б. Українська мова. Практичні завдання для контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів. 3 клас: посібник для вчителя / Н.Я.Походжай, Н.Б. Шост. – Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2010. – 56 с.
115. Походжай Н.Я., Шост Н.Б. Українська мова. Практичні завдання для контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів. 4 клас: посібник для вчителя / Н.Я.Походжай, Н.Б. Шост. – Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2010. – 56 с.
116. Прищепа О. Ю. Взаємозв'язок графічної навички з орфографічною грамотністю // Початкова школа. – 1997. – № 8. – С.24-27.
117. Прищепа О.Ю. Навчання письма в 1 кл.: посібник для вчителя / О. Ю. Прищепа. – К.: Видавничий дім "Освіта", 2012. – 192 с.
118. Прищепа О.Ю. Навчання письма в 1 класі.: посіб. для вчителя. – К.: Освіта, 2004.
119. Про розроблення єдиних зразків каліграфічного письма цифр, українських і російських букв та їх з'єднань // Початкова школа. – 2004. – № 1. – С.12- 14.
120. Проскура О.В. Психологічна підготовка вчителя до роботи з першокласниками: навч. посіб. для студентів педагогічних факультетів. – К.: Освіта, 1998.
121. Розвиток навички читання. Методичні рекомендації / Укладач І.П.Гудзик. – К.: Освіта, 1993.
122. Розвиток усного та писемного мовлення молодших школярів: методичні рекомендації / Упор. Смовська О.І. – К.: РНМК МО УРСР, 1987.
123. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: підручн. – К.: Грамота, 2012. – 504 с.
124. Савченко О. Я. Методика читання у початкових класах. – К. : Освіта, 2007. – 332 с.
125. Савченко О.Я. Сучасний урок у початкових класах: посібник для вчителя. — К.: Магістр - S, 1997.
126. Савченко О.Я. Читання. Навчання і виховання учнів 2 класу. – К.: Початкова школа, 2003. – С. 199–252.

127. Савченко О.Я. Читання. Навчання і виховання учнів 3 класу / О.Я.Савченко, А.І.Мовчун. – К.: Початкова школа, 2004. – С. 146–205.
128. Савченко О.Я. Читання. Навчання і виховання учнів 4 класу. – К.: Початкова школа, 2005.
129. Сас В.І. Дивотвір: Розвиток зв'язного мовлення та підготовка до написання творчих робіт. 1–4 класи. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005.
130. Светловская Н.Н., Пиче-оол Т.С. Обучение детей чтению: Детская книга и детское чтение. – М.: Академия, 1999.
131. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий: В 2 т. Т. 1. М.: НИИ школьных технологий, 2006. – 816 с.
132. Сидоренко Н. Використання інформаційно-комп'ютерних технологій на уроках читання (Зклас) // Початкова школа. – 2012. – №11. – С. 19 – 22.
133. Синиця І.О. Психологія писемної мови учнів 5–8 класів. – К.: Рад. шк., 1965.
134. Синиця І.О. Психологія усного мовлення. – К.: Рад. шк., 1974.
135. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський. – К.: Радянська школа, 1973. – 288 с.
136. Твір за картиною: методичні рекомендації / Н.Лесняк, О.Мельничайко. – Тернопіль: ОШО, 1996.
137. Уроки розвитку зв'язного мовлення в початкових класах: Методичні рекомендації для вчителів початкових класів і студентів педагогічних навчальних закладів / Укл. А.П.Каніщенко, О.В.Ночвінова. – К.: ІСДО, 1995.
138. Учїться висловлюватися / П.І.Білоусенко, Ю.О.Арешенков, Г.М.Віняр та ін. – К.: Рад. шк., 1990.
139. Хорошковська О. Н. Методика навчання української мови у початкових класах шкіл з російською мовою викладання: моногр. / О. Н. Хорошковська. – К.: Промінь, 2006. – 256 с.
140. Хорошковська О. Н. Формування умінь мовленнєвої діяльності (аудіювання й говоріння) в учнів початкових класів на уроках української мови як державної // Початкова школа. – 2012. – №11. – С. 12 – 16.
141. Цєпова І. В. Навчаємо письма ліворуких дітей. – Х.: Вид-во "Ранок", 2009. – 128с.
142. Чабайовська М. І. Єдині зразки каліграфічного письма букв українського алфавіту та цифр. Навчально-методичний посібник. – Тернопіль: Мальва – ОСО, 2010. – 115 с.
143. Чабайовська М. І. Зошит з каліграфії : Ч. 1. – Тернопіль: Мальва – ОСО, 2011. – 56 с.
144. Чабайовська М. І. Зошит з каліграфії : Ч. 2. – Тернопіль: Мальва – ОСО, 2011. – 88 с.
145. Чабайовська М.І. Зошит з каліграфії для лівшів: Ч.2. – Тернопіль: Мальва – ОСО, 2011. – 88 с.
146. Чабайовська М.І. Зошит з каліграфії для лівшів: Ч.1. – Тернопіль: Мальва – ОСО, 2011. – 56 с.
147. Чабайовська М.І. Компетентнісно орієнтований підхід до формування навичок каліграфічного письма / М.І.Чабайовська // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання. Вип. 13: Збірник наукових праць. – К.: Вид.-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – С. 208-213.
148. Чабайовська М.І. Лінгвістичний аналіз тексту як засіб піднесення культури мовлення майбутніх учителів початкової ланки освіти / М. І. Чабайовська // Шляхи піднесення культури мовлення: теорія і практика. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – С. 432 – 450.
149. Чабайовська М.І. Мовний аналіз / М.І.Чабайовська // навч. - метод. посібник. – Тернопіль: Мальва – ОСО, 2010. – 124 с.
150. Чабайовська М.І. Основні аспекти вивчення слова як мовної одиниці в початковій школі / А. П. Каніщенко, М. І. Чабайовська // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання. – Вип. 13: Збірник наукових праць. – К.: Вид.-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – С. 24-36.
151. Чабайовська М.І. Особистісно орієнтований підхід у навчанні молодших школярів української мови / М. І. Чабайовська, С. М. Шароварко // Початкова школа. – 2011. – №11. – С. 4 – 6; №12. – С. 4 – 7; 2012. – № 1. – С. 4 – 7.

152. Чабайовська М.І. Посібник нового покоління / М. І. Чабайовська // Рецензія: Методика навчання української мови в початковій школі // За ред. М. С. Ва-шуленка. – К.: Літера ЛТД, 2010. – 364 с. – Початкова школа. – 2011. – № 7. – С. 60.
153. Чабайовська М.І. Про українознавчу функцію змісту дисципліни "Каліграфія з методикою навчання в початковій школі" / М.І.Чабайовська // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання. Вип. 18: Збірник наукових праць. – К.: Вид.- во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – С.185-196.
154. Чабайовська М.І. Теоретичні та методичні засади навчання каліграфічного письма у ВПНЗ I-IV рівнів акредитації / М.І.Чабайовська // Початкова школа. – № 7. – 2010 р. – С. 54-57.
155. Чабайовська М.І. Лінгвістичний аналіз тексту як засіб піднесення культури мовлення майбутніх учителів початкової ланки освіти / М. І. Чабайовська // Шляхи піднесення культури мовлення: теорія і практика. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – С. 432 - 450.
156. Чабайовська М.І. Формування культури мовлення в процесі виконання орфоепічного розбору у вищій та початковій школі / М.І.Чабайовська // Шляхи піднесення культури мовлення: теорія і практика. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – С. 73 – 79.

Допоміжна

1. Абетка. Веселі літери-наклейки. – Львів: Євросвіт, 2007. – 36 с., іл.
2. Безруких М.М., Князева М.Г. Если ваш ребенок – «левша». – Тула: Актоус, 1996.
3. Бибко Н.С. Об особенностях восприятия сказок младшими школьниками. Проблемы развития речи учащихся начальных классов. – М.: Просвещение, 1985.
4. Білецький А.О. Про мову і мовознавство. – К., 1996. – 222 с.
5. Блінова Г.Й., Мічуріна Т.В. Дидактичний матеріал для подолання вад письма в дітей: Посібник для вчителя. – К.: Рад. шк., 1990.
6. Богуш А.М. Підготовка руки дитини до письма. – К.: Рад. шк., 1976.
7. Гнатюк І. С. Про зміни в українському правописі // Українська мова і література в школі. – 1991. – № 8. – С.4.
8. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997.
9. Дичківська І. М. Основи педагогічної інноватики. – Рівне: Зелент, 2001. – 222 с.
10. Забіла Н. Весела абетка. – К.: Веселка, 1989. – 32 с.
11. Заїка А.М. Прописи з калькою для лівшів. Мій перший зошит. 1 клас. У 2 ч. – Х.: Веста: Вид - во „Ранок”, 2009.
12. Заїка А.М. Прописи: Мій перший зошит: У 2 ч. – Х.: Веста: Вид - во „Ранок”, 2007.
13. Кирей І. Ф., Зеленська В. Ф. Методичні рекомендації з викладання каліграфії. – К.: РНМК МО України, 1991. – 39 с.
14. Кирей І.Ф. Методика викладання каліграфії. – К.: Радянська школа, 1964.– 220 с.
15. Кирей І.Ф. Методика сприяння успішності каліграфічного письма // Початкова школа. – 1989. – № 11. – С.20-22.
16. Кирей І.Ф., Трунова В. А. Методика викладання каліграфії в початкових класах. – К., Вища школа, 1994. – 142 с.
17. Матвієнко О. В. Стратегії розвитку середньої освіти в країнах Європейського Союзу: монографія. – К.: Ленвіт, 2005. – 381 с.
18. Медвідь Л. Створення перших друкованих навчальних книг // Початкова школа. – 1998. – № 4. – С. 57-58.
19. Німчук В.В. Про графіку та правопис як елементи етнічної культури: історія „г” // Мовознавство. – 1990. – № 6. – С.3-10.
20. Огієнко І. Історія українського друкарства / Упоряд., авт. передмови М.С. Тимошик. – К.: Наша культура і наука, 2007. – 536 с.
21. Огієнко І. Історія української літературної мови. – К., 1995.
22. Освітні технології / за ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2004.

23. Палійчук О. М. Методика навчання каліграфічного письма: навч. посібник. – Чернівці: Букрек, 2010. – 344 с.; іл.
24. Півторак Г.П. Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов. – К.: Вид. Центр „Академія”, 2001. – 150 с.
25. Прищепа К.С., Прищепа С. М. Я навчуся писати. Підготовка до школи. – К.: Початкова школа, 2004. – 64 с.
26. Прищепа О.Ю. Українська мова. Робочий зошит. 3 кл. / О. Ю. Прищепа, Г. К. Товмаш. – К. : КІМО, 2006. – 72 с.: іл.
27. Роговик Л. Шляхи індивідуалізації навчання через психомоторику // Початкова школа. – 1998. – № 3. – С. 7-10.
28. Романченко М. З. Максимкова абетка: Акростиhi. – Львів: Каменяр, 1988. – 32 с.
29. Русанівський В. М. Історія української літературної мови. Підручник. – К.: АртЕк, 2002. – 424 с.
30. Семья Ф.Ф. Формирование навыков письма цифр // Нач. школа. – 1990. – № 10. – С.80-82 .
31. Степовик Дмитро. Українська християнська абетка. – К.: Грані-Т, 2007. – 80 с., іл.
32. Сучасна українська мова: підручник / за ред. О. Д. Пономарева. – 4-те вид. – К.: Либідь, 2008. – С.31-36.
33. Федієнко В. В. Каліграфічні прописи: Зошит-шаблон з навчання правильного письма : У 3 ч. – Х. : ВД „Школа”, 2007.
34. Федієнко В. В. Прописи для першокласників: навчальний посібник: у 2 ч. – К. - Х. : В -Д „Школа”, 2007.
35. Ходос С. Абетка-пропис. – К. : Книжковий хмарочос, 2006. – 12 с.
36. Чабайовська М. І. Зауваги до нормативного вживання прикметників у мовленні / М. І. Чабайовська // Українська мова і література в сучасній школі. – 2012. – № 7 - 8. – С. 28-33.
37. Чабайовська М. І. Каліграфія з методикою навчання в початковій школі // навчальна програма. – Початкова освіта: освітньо-професійний комплекс: галузь знань 0101 – педагогічна освіта, напрям підготовки 010102 – початкова освіта, освітньо-кваліфікаційний рівень – 6.010102 "Бакалавр педагогічної освіти": посібник / за ред. доктора педагогічних наук, професора В. І. Бондаря. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – С. 112-120.
38. Чабайовська М. І. Каліграфія з методикою навчання в початковій школі. – Електронний підручник, 2012 р.
39. Чабайовська М. І. Пишемо красиво / М.І.Чабайовська // Освіта. – № 7-8. – 3-10 лютого. – 2010 р.
40. Чабайовська М. І. Початкова – основа успішності / М. І. Чабайовська // Освіта. – № 43-44. – 3 - 10 жовтня 2012 р. – С. 8-9.
41. Чабайовська М. І. Свято української писемності та мови / М. І.Чабайовська // Освіта. – № 47- 48. – 24 - 1 грудня 2010 р.
42. Чабайовська М. І. Щоб рідне слово змалечку любили. До 175-річчя НПУ імені М. П. Драгоманова / М. І.Чабайовська // Освіта. – № 11-12. – 4 – 11 березня 2009р.
43. Чубач Г. Абетка. – К.: Видавничий дім „Книжкова хата”, 2006. – 20 с.
44. Ющук І. П. Українська мова. – К.: Либідь, 2004. – 640 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт МОНмолодьспорту України. – <http://www.mon.gov.ua/ua/>
2. Офіційний сайт журналу "Початкова школа". – <http://pochatkova-shkola.net/journal.htm>
3. Офіційний сайт газети "Освіта". – <http://tyzhnevyyk-osvita.net/>
4. Офіційний сайт газети "Освіта України". –

<http://project.ukrinform.ua/company/2330/>